

Getrouwd met een pannespons

In zijn aanstekelijke Reve-notities cijfert columnist Holman zichzelf bepaald niet weg.

Door **Remco Meijer**

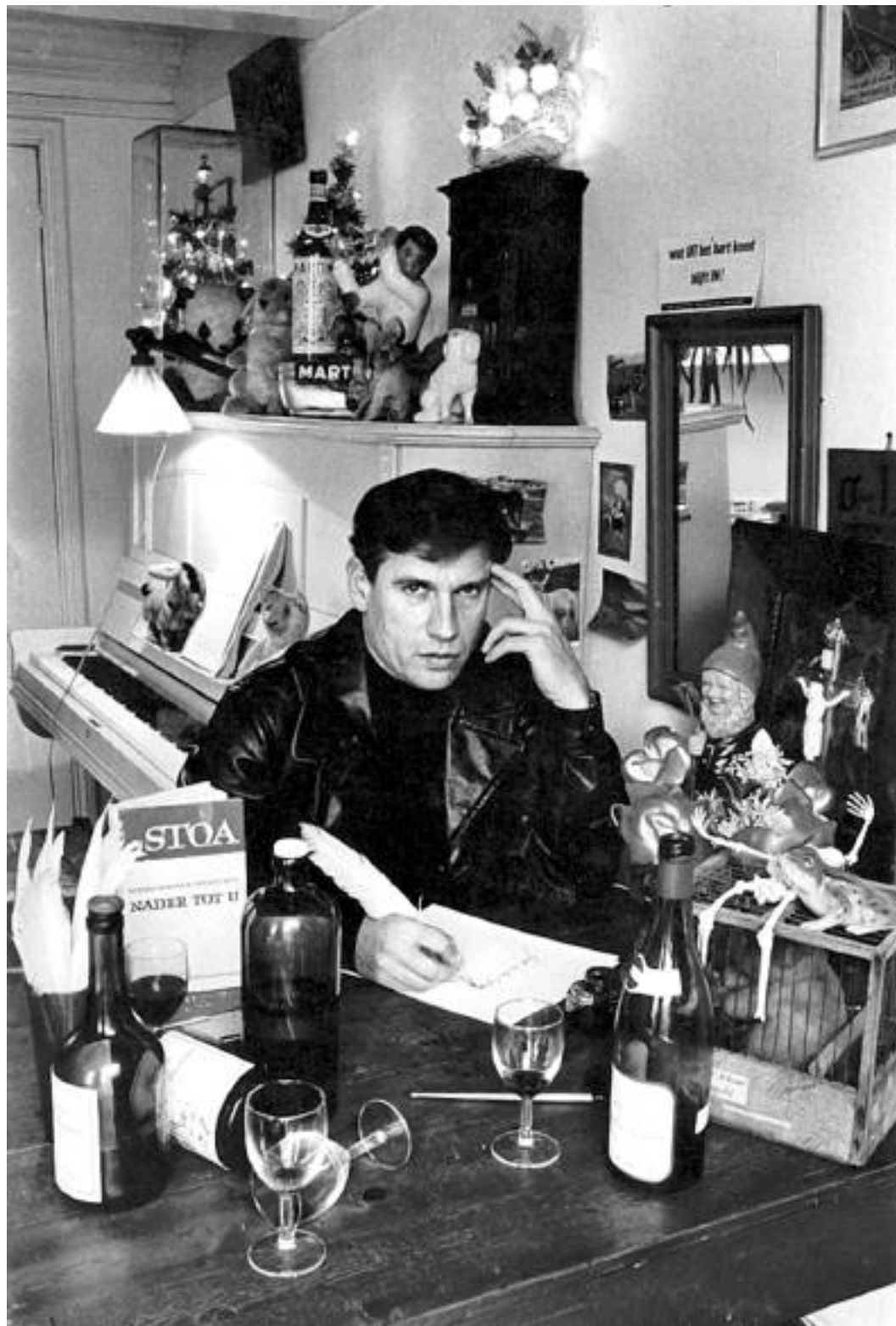
Eind oktober verschijnt onder de titel *De vroege jaren* (1923-1962) het eerste deel van de door Nop Maas geschreven biografie van Gerard Reve. Uitgeverij Van Oorschot stelt ruim 700 pagina's in het verschiet, waarna in 2010 nog twee van zulke kloeke delen zullen volgen: *De rampjaren* (1962-1975) en *De late jaren* (1975-2006).

Wie daarop niet wil wachten, kan voorlopig terecht bij het onlangs verschenen *Gerardje* van journalist Theodor Holman. Hij presenteert zijn boek als 'Notities van een Reve-liefhebber', een schijnbaar achteloze typering die niettemin heel belangrijk is.

Want door deze aanduiding ben je als lezer bereid Holman zijn onhebbelijkheden te vergeven. Hij is soms slordig en het woord 'ik' ligt hem in de mond bestorven. *Gerardje* is behalve een boek over Reve ook heel erg een boek over Theodor. Gaat Holman bijvoorbeeld bij de Volksschrijver op bezoek, dan loopt hij niet gewoon de kamer in om een gesprek te beginnen, nee, dan 'schrijd ik het grote huis binnen'.

Het is niet erg omdat het allemaal geen pretenties wil hebben en er staat veel moois tegenover. Het boek heeft twee belangrijke verdiensten. Holmans aanpak doet het enthousiasme voor Reves werk herleven, mede omdat hij trefzeker citeert. En Holman heeft een goed oog voor de problematische relatie van Gerard met zijn broer Karel (1921-1999), die hij voor zijn notities - oorspronkelijk verschenen in *De Groene Amsterdammer* - ook gesproken heeft.

De notities zijn chronologisch gerangschikt. Holman loopt met de lezer door het leven van Reve en probeert steeds een verband met het ou-

Gerard Reve in 1968

Foto Eddy Posthuma de Boer

vre te leggen. Hij heeft daarbij de grondhouding dat Reve in zijn werk weliswaar fictionaliseert maar tegelijkertijd zwaar put uit zijn nabije omgeving. Veel figuren uit Reves teksten zijn op bestaande personen terug te voeren en Holman schept er behagen in al die sporen te ontrafelen: vroege vrienden en vriendinnen voert hij met merkbaar genoegen op.

Gerard Kornelis van het Reve is de tweede zoon in het huwelijk van Gerard van het Reve sr. en Net Doornbusch, beiden overtuigde communisten. De communistische jeugd heeft een zwaar stempel gezet op de jonge Reve, net als zijn aanvankelijk zwakke gezondheid. Op school werd hij gepest. Hij hing aan zijn oudere broer, die dit volgens Holman 'hinderlijk' vond.

Zoals bekend raakt de relatie tussen beide broers later danig verstoord, waarbij gezegd moet worden dat Karel zich waardiger gedroeg dan Gerard. Waar Gerard zich over Karel menigmaal laatdunkend uitliet, had Karel de grootheid over Gerard te zeggen: 'Hij is een van de weinige men-

sen in Nederland die Nederlands schrijven. Dat komt bijna niet voor, leesbaar Nederlands.' En: 'Alle woorden staan in de juiste volgorde achter elkaar.'

Reve ontworstelt zich aan het communisme en wordt later katholiek. Hij beleeft nog een tweede bevrijding, een seksuele: hij komt uit voor zijn homoseksuele geaardheid en manifesteert zich zelfs als een boegbeeld van de homo-emancipatie. Daar gaat wel een huwelijk van bijna tien jaar met de dichteres Hanny Michaelis aan vooraf.

Holman heeft verschillende voorbeelden opgediept van de omgangsvormen die Reve jegens zijn echtgenote hanteert. Als zij zich 's avonds uitkleedt, mag hij graag zeggen: 'Bah, kan je niet achter een scherm gaan staan?' Of hij bezigt de variant: 'Hé, wat heb jij op je billen? Allemaal vieze zweren en puisten. Ja, dat kun jij niet zien.' Niettemin blijven de twee ook nadat het huwelijk is ontbonden een diepe genegenheid voor elkaar koesteren.

Met Reves loopbaan als schrijver

gaat het aanvankelijk niet goed. Na een succesvol debuut eind jaren veertig probeert hij zich in de jaren vijftig tevergeefs als Engelstalig auteur te vestigen. Pas met de publicatie van de brievenboeken *Op weg naar het einde* en *Nader tot U* in de jaren zestig bereikt hij een groot publiek. Vanaf begin jaren zeventig is hij definitief een nationale bekendheid, ondanks zijn vertrek uit Nederland. Hij woont jaren in Frankrijk en overlijdt in april 2006 in België, waar zijn levenspartner van de laatste dertig jaar, Joop Schafthuizen, nog altijd woonachtig is.

Pikant is dat Holman niet geneigd is de meligheden van Reve over 'negers' met de mantel van een liefhebber te bedekken. Uitspraken als 'de realiteit is, dat blanken en zwarten gescheiden moeten worden' brengen hem tot de conclusie: 'Het heeft er alle schijn van dat Gerard geen racist wil zijn, maar het ondanks zichzelf wel is.' Benieuwd tot welk oordeel Nop Maas straks op dit punt zal komen.

Slordigheden heeft Holman in varianten. 'Hanny en Gerard ontmoetten elkaar vlak voor de uitreiking van de Reina Prinsen Geerligsprijs', schrijft Holman. Die was op 24 november 1947, voor zijn eerste roman *De Avonden*. Maar verderop in het boek zitten Hanny en Gerard al op 25 augustus 1947 samen in de Pyreneeën, om er een vakantie door te brengen.

Een mooi verhaal overigens, de kennismaking. Volgens Hanny, die op haar werk bij uitgeverij Meulenhoff aan Gerard wordt voorgesteld, heeft hij over de eerste ontmoeting gezegd, nadat hem 'een aardig meisje' in het vooruitzicht was gesteld: 'En daar bij Meulenhoff zie ik een soort pannespons!'

Een ander soort slordigheid is de volgende. Over het verhaal 'Buitenland trekt onze meisjes aan' schrijft Holman: 'Van dit verhaal is overigens bij een bij mij onbekende uitgever een mij eveneens onbekend bibliofiel boekje uitgegeven, hoogstwaarschijnlijk een pirateneditie.'

In een krantenstukje wil je zo iets best billijken, bij bundeling in een boek van hetzelfde stukje zoek je dat even uit. Ik, om dat woord ook eens te gebruiken, heb het gedaan. Het boekje is verschenen bij Exponent in 1988, geen pirateneditie, want genummerd en gesignd door Gerard Reve zelf in een oplage van 150 exemplaren. Voor de liefhebber.

Remco Meijer

★★★★★

Theodor Holman: Gerardje - Notities van een Reve-liefhebber.

Mets & Schilt; 320 pagina's; € 19.90. ISBN 978 90 5330649 9.

'Bah, kan je niet achter een scherm gaan staan?'